

DAAD Go East Międzynarodowa Szkoła Letnia 2013:

Regiony Pogranicza w Europie Środkowo-Wschodniej – Polska i Republika Czeska

Szczecin, Liberec, Praga, 15-29.9.2013

Granice od dawna są przedmiotem międzynarodowych studiów w dziedzinie nauk humanistycznych, społecznych oraz kulturoznawstwa. Na tle politycznych przemian XX wieku i przy dominującej perspektywie geografii politycznej, przeważały kwestie podziału i rozgraniczenia, natomiast kontaktom transgranicznym, jak również analogicznym procesom zachodzącym po obu stronach granicy nie poświęcano większej uwagi, nie tylko w Europie Wschodniej. Tymczasem po roku 1989 społeczna i polityczna dynamika nie tylko zmieniła charakter granic w Europie Środkowo-Wschodniej, lecz spowodowała, że w wielu przypadkach stają się one płynne. Najpierw poprzez likwidację żelaznej kurtyny z jej fizycznymi granicami a następnie dzięki rozszerzeniu Unii Europejskiej i strefy Schengen, która obejmuje obecnie zarówno Polskę jak i Republikę Czeską. W tych zmieniających się warunkach politycznych tempo zmian nadają w szczególności działania indywidualne oraz obywatelskie. Politycznym oraz społecznym procesom towarzyszą zmiany w koncepcjach naukowych, które obecnie koncentrują się na kulturowej konstrukcji granic przyczyniając się tym samym do wzrostu zainteresowania pograniczem w wymiarze ponadnarodowym.

Podejmowanie problematyki nauk społecznych i kulturoznawstwa, które analizują wspomniane wyżej procesy i odpowiadają na globalne zmiany zapoczątkowane w latach 90-tych daje się w ostatnich latach zauważyć w wielu obszarach. W Polsce i w Czechach jednakże nie skrytykowały się jeszcze w paradygmat naukowy. Mając to na uwadze, szkoła letnia „Regiony Pogranicza w Europie Środkowo-Wschodniej” nie tylko zaprezentuje wypracowane już koncepcje, ale również przedstawi dynamiczne procesy i toczoną nad nimi dyskusje.

W centrum zainteresowania szkoły letniej leżą niemiecko-polskie pogranicze w rejonie Dolnej Odry oraz czesko-niemiecko-polskie pogranicze w Karkonoszach. Obszary te wykazują podobieństwa jak również znaczące różnice, które będą omawiane podczas szkoły letniej. Pośród podobieństw można wskazać na wpływ socjalistycznych reżimów oraz szczelność granic po 1945 oraz na zmianę struktury populacji po obu stronach granic spowodowaną przymusowymi migracjami dużej części ludności podczas II wojny światowej i po jej zakończeniu. Różnice dostrzegalne są szczególnie w odniesieniu do czasu powstania granic: granice Czech kształtowane były na przestrzeni wieków przez warunki naturalne i bieg historii, podczas gdy granica wzdłuż Odry i Nysy jest efektem II wojny światowej. Dalsze odmienności można zauważyć w społecznej i kulturowej konstrukcji obszarów pogranicznych, które w Czechach wyłoniły się już w XIX wieku, ale po 1989 roku nabrały dużo mniejszego znaczenia w porównaniu do Polski, gdzie dyskusja nad dziedzictwem kulturowym wywołała intensywne dyskursy regionalne.

Szczecin oferuje bardzo dobre warunki do obserwacji polsko-niemieckiego pogranicza, ponieważ miasto to, bardziej niż jakiegokolwiek inne w Polsce, zostało ukształtowane właśnie przez granicę, co było przyczyną jego peryferyjnej pozycji w okresie PRL. W rezultacie politycznych zmian granicy z 1989 roku wielowymiarowość pogranicza (w obszarze komunikacji, mentalności i gospodarki) stała się widoczna.

Pierwsza część programu czeskiego odbędzie się w Libercu, gdzie sytuacja na pograniczu odegrała ważną rolę w gospodarce. Ze względu na fakt, iż do końca XIX stulecia przeważała liczebnie ludność niemiecka, imigracja Czechów do miasta skutkowałą powstaniem etniczno-kulturowych podziałów, które jako zróżnicowane kultury pamięci są widoczne do dnia dzisiejszego. Podsumowanie zaprezentowane zostanie w Pradze gdzie uczestnicy dokonają porównania regionów pogranicznych w Polsce i w Czechach.

Podczas szkoły letniej rozważane będą przed wszystkim następujące zagadnienia:

- historyczne podłoże oraz polityczny, społeczny i kulturowy charakter terenów pogranicznych;
- konflikty graniczne (na gruncie polityki oraz mentalności społeczności na pograniczu);
- obustronne powiązania i czynniki, które je stymulują;
- obecność granic i pogranicza w lokalnej, regionalnej i narodowej pamięci.

Międzynarodowa szkoła letnia „Regiony pogranicza w Europie Środkowo-Wschodniej” nawiązuje się do szkoły letniej z programu DAAD Go East pt. „Kultury pamięci w Europie Środkowej”, która odbyła się w Szczecinie i w Pradze w 2012 roku. Skierowana jest do studentów studiów magisterskich i doktoranckich z Czech, Niemiec, Polski oraz innych krajów. Tegoroczna szkoła letnia poświęcona będzie historycznym i współczesnym zagadnieniom dotyczącym regionów pogranicznych w Europie Środkowo-Wschodniej. Dyskutowane będą możliwości i problemy wynikające z nasilenia ponadnarodowych powiązań. Podczas paneli dyskusyjnych z wybitnymi specjalistami (historykami, historykami sztuki, socjologami oraz badaczami kultury i literatury), politykami oraz przedstawicielami ważnych organizacji społecznych jak również poprzez przygotowanie własnych prezentacji na wybrany temat uczestnicy będą analizować współczesną debatę o pograniczach. Częścią składową programu będzie zwiedzanie i wycieczki.

Językiem szkoły jest angielski.

Warunki uczestnictwa: Podanie z listem motywacyjnym, życiorys, formularz zgłoszeniowy, referencje nauczyciela akademickiego

Znajomość języka czeskiego lub niemieckiego byłaby pożądana, ale nie jest warunkiem uczestniczenia.

Opłata za uczestnictwo: Uczestniczy z krajów Europy Środkowo-Wschodniej opłacą obniżoną kwotę. Bliższe informacje dot. kosztów u organizatorów.

Termin nadsyłania zgłoszeń: 1.6.2012

Organizatorzy:

Prof. dr Jörg Hackmann
Uniwersytet Szczeciński
Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych
Profesura im. Alfreda Döblina dla historii Europy
Wschodniej (DAAD)
ul. Krakowska 71-79
71-017 Szczecin
POLSKA

joerg.hackmann@univ.szczecin.pl

dr Torsten Lorenz
DAAD-Langzeitdozent für Geschichte
Ústav hospodářských a sociálních dějin
Filozofická fakulta
Karlova univerzita
nám. J. Palacha 2
116 38 Prag 1
CZECHY

torsten.lorenz@ff.cuni.cz